

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 16. maja 2013*

„Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Posebna pristojnost v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti — Čezmejna udeležba več oseb pri istem nezakonitem dejanju — Možnost določitve krajevne pristojnosti glede na kraj, kjer je storilec, ki ni tožena stranka, povzročil škodo („wechselseitige Handlungsortzurechnung“)

V zadevi C-228/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landgericht Düsseldorf (Nemčija) z odločbo z dne 29. aprila 2011, ki je prispela na Sodišče 16. maja 2011, v postopku

Melzer

proti

MF Global UK Ltd,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, A. Borg Barthet, J.-J. Kasel, M. Safjan (poročevalec), sodniki, in M. Berger, sodnica,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. julija 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za g. Melzerja S. Volaric-Huppert, F. Marzillier, G. Guntner in W. A. Meier, odvetniki,
- za MF Global UK Ltd C. Gierets, odvetnik,
- za nemško vlado T. Henze, K. Petersen in J. Kemper, agenti,
- za češko vlado M. Smolek in J. Vlácil, agenta,
- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, agent,
- za švicarsko vlado D. Klingele, agent,

* Jezik postopka: nemščina.

— za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët in W. Bogensberger, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 29. novembra 2012

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5(3) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med g. Melzerjem in družbo MF Global UK Ltd (v nadaljevanju: MF Global) zaradi odškodninskega zahtevka v okviru opravljanja borznih terminskih poslov.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Iz uvodne izjave 2 Uredbe št. 44/2001 je razvidno, da je v interesu nemotenega delovanja notranjega trga njen namen izvajanje „[d]oločb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba“.
- 4 V uvodnih izjavah 11, 12 in 15 te uredbe je navedeno:
  - „(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti, je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.
  - (12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

[...]

  - (15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdržljive sodne odločbe [...]
- 5 Pravila o pristojnosti so navedena v poglavju II te uredbe.
- 6 Člen 2(1) Uredbe št. 44/2001 v oddelku 1 poglavja II te uredbe, naslovljenem „Splošne določbe“, določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

7 Člen 3(1) v istem oddelku te uredbe določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

8 Člen 5(1) in (3) Uredbe št. 44/2001 v oddelku 2 poglavja II te uredbe, naslovljenem „Posebna pristojnost“, določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti;
- (b) za namene te določbe in razen, če ni drugače dogovorjeno, je kraj izpolnitve zadevne obveznosti:
  - v primeru prodaje blaga kraj v državi članici, kamor je bilo v skladu s pogodbo blago dostavljeno ali bi moralo biti dostavljeno,
  - v primeru opravljanja storitev kraj v državi članici, kjer so bile v skladu s pogodbo storitve opravljene ali bi morale biti opravljene;
- (c) če se ne uporabi pododstavek (b), potem se uporabi pododstavek (a);

[...]

3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek“.

9 Člen 6(1) v istem oddelku te uredbe določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena tudi:

1. če je ena od več toženih oseb, tudi pred sodiščem kraja, kjer ima ena od njih stalno prebivališče, če so tožbeni zahtevki med seboj tako tesno povezani, da jih je smotrno obravnavati in o njih odločati skupaj, da bi se s tem izognili tveganju nezdržljivosti sodnih odločb, ki bi lahko bile posledica ločenih postopkov“.

Nemško pravo

10 Člen 830 civilnega zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch), naslovljen „Sostorilci in udeleženci“, določa:

- „1. Če je s skupnim nezakonitim dejanjem škodo povzročilo več oseb, je odgovorna vsaka izmed njih. Enako velja, če ni mogoče določiti, katera od vpletenih oseb je s svojim dejanjem povzročila škodo.
2. Napeljevalci in pomagači so izenačeni s sostorilci.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 11 Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da je g. Melzerja, s stalnim prebivališčem v Berlinu (Nemčija), po telefonu pridobila in zanj opravljala storitve družba Weise Wertpapier Handelsunternehmen (v nadaljevanju: WWH) s sedežem v Düsseldorfu (Nemčija). Ta družba je pri družbi MF Global, borznoposredniški hiši s sedežem v Londonu (Združeno kraljestvo), odprla račun na ime g. Melzerja. Družba MF Global je na tem računu zanj za plačilo izvajala borzne terminske posle.
- 12 G. Melzer je na ta račun med letoma 2002 in 2003 vplačal skupni znesek 172.000 EUR. Družba MF Global mu je 9. julija 2003 izplačala znesek v višini 924,88 EUR. G. Melzer sedaj ustrezno razliko, in sicer 171 075,12 EUR, uveljavlja kot odškodnino.
- 13 Družba MF Global je g. Melzerju zaračunala provizijo v višini 120 USD. Zadržala je 25 USD, razliko, torej 95 USD, pa nakazala nazaj družbi WWH.
- 14 G. Melzer meni, da ga niti družba WWH niti družba MF Global nista zadostno seznanili s tveganji borznih terminskih poslov. Poleg tega naj ne bi bil ustrezno obveščen o sporazumu med družbo MF Global in družbo WWH o nejavnih povratnih provizijah za posle („kickback agreement“) in iz tega izhajajočem konfliktu interesov. Po njegovem mnenju družba MF Global odškodninsko odgovarja za naklepno in nezakonito pomoč pri povzročitvi škode s strani družbe WWH.
- 15 Landgericht Düsseldorf meni, da je podana mednarodna pristojnost nemških sodišč v skladu s členom 5(3) Uredbe št. 44/2001, ker je kraj škodnega dogodka v Nemčiji. Premoženska škoda, za katero g. Melzer zahteva odškodnino, naj bi nastala v Nemčiji, saj je nakazila na svoj račun v Londonu opravil iz te države članice in škoda, ki jo je utrpel, naj bi nastala na njegovem računu, ki ga vodi bančna ustanova.
- 16 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje o svoji pristojnosti na podlagi člena 5(3) Uredbe št. 44/2001. Ker je škoda nastala v Berlinu, in ne v Düsseldorfu, bi bil Berlin zato odločujoč kraj škodnega dogodka. Ker pa je družba MF Global poslovala samo v Londonu, je pristojnost sodišča v Düsseldorfu mogoče določiti samo na podlagi dejavnosti družbe WWH.
- 17 Po mnenju predložitvenega sodišča je tako alternativno navezovanje na kraj škodnega dogodka, ki so ga povzročili sotorilci ali pomagači, dopustno na podlagi nemškega pravnega postopka in se glede na upoštevne navedbe g. Melzerja, lahko uporabi v obravnavani zadevi.
- 18 V teh okoliščinah je Landgericht Düsseldorf prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je v okviru pristojnosti sodišča v zvezi z delikti iz člena 5(3) Uredbe št. 44/2001 v primeru čezmejne udeležbe več oseb pri deliktu za določitev kraja, v katerem je prišlo do škodnega dogodka, dopustno alternativno navezovanje na kraj škodnega dogodka?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 19 Predložitveno sodišče skuša z vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 5(3) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da omogoča določitev sodne pristojnosti na podlagi kraja škodnega dogodka, ki se pripisuje enemu od domnevnih povzročiteljev škode, ki ni stranka v sporu, za drugega domnevnega povzročitelja navedene škode, ki ni deloval na območju pristojnosti sodišča, ki odloča o zadevi.
- 20 Navedeno sodišče v predložitveni odločbi meni, da nemško pravo tako možnost priznava z „alternativnim navezovanjem na kraj škodnega dogodka“. Zato se sprašuje o morebitni smiselni uporabi navedenega postopkovnega pravila v primeru, o katerem odloča.

- 21 Uvodoma je treba opozoriti, da predložitveno sodišče poudarja, da kljub pogodbenem razmerju med g. Melzerjem in družbo MF Global, tožba v glavni stvari temelji samo na pravni podlagi neposlovne odškodninske odgovornosti. Zato je to vprašanje za predhodno odločanje omejeno na razlago člena 5(3) Uredbe št. 44/2001.
- 22 Treba je tudi opozoriti, da se morajo določbe Uredbe št. 44/2001 razlagati avtonomno, ob upoštevanju njenega sistema in ciljev (glej zlasti sodbi z dne 16. julija 2009 v zadevi Zuid-Chemie, C-189/08, ZOdl., str. I-6917, točka 17 in navedena sodna praksa, in z dne 25. oktobra 2011 v združenih zadevah eDate Advertising in Martinez, C-509/09 in C-161/10, ZOdl., str. I-10269, točka 38).
- 23 Ob tem pojasnilu je treba poudariti, da je le z odstopanjem od temeljnega načela, določenega v členu 2(1) Uredbe št. 44/2001, o dodelitvi pristojnosti sodiščem države članice, na ozemlju katere ima tožena stranka stalno prebivališče, v poglavju II, oddelek 2 te uredbe določeno nekaj posebnih pristojnosti, med katerimi je tista iz člena 5(3) navedene uredbe.
- 24 Ker je pristojnost sodišč kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer grozi škodni dogodek, pravilo posebne pristojnosti, jo je treba razlagati restriktivno, zato razlaga zunaj primerov, ki jih izrecno določa Uredba št. 44/2001, ni dopustna (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Zuid-Chemie, točka 22).
- 25 Še vedno pa se izraz „kraj, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek“ iz člena 5(3) Uredbe št. 44/2001 nanaša tako na kraj, v katerem je nastala škoda, kot tudi na kraj vzročnega dogodka, zaradi katerega je ta škoda nastala, tako da je tožena stranka lahko po izbiri tožeče stranke tožena pred sodiščem enega ali drugega kraja (sodba z dne 19. aprila 2012 v zadevi Wintersteiger, C-523/10, točka 19 in navedena sodna praksa).
- 26 V zvezi s tem v skladu z ustaljeno sodno prakso pravilo o pristojnosti, določeno v členu 5(3) Uredbe št. 44/2001, temelji na obstoju posebno tesne zveze med sporom in sodišči kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer grozi škodni dogodek, ki opravičuje podelitev pristojnosti tem zaradi učinkovitosti sodstva in načela ekonomičnosti postopka (glej zgoraj navedeni sodbi Zuid-Chemie, točka 24, in eDate Advertising in drugi, točka 40).
- 27 Sodišče kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer grozi škodni dogodek, je namreč v zadevah v zvezi z delikti in kvazidelikti običajno najprimernejše za odločanje, predvsem zaradi bližine predmeta spora in lažje izvedbe dokazov (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2002 v zadevi Henkel, C-167/00, Recueil, str. I-8111, točka 46, in zgoraj navedeno sodbo Zuid-Chemie, točka 24).
- 28 Ker mora opredelitev ene od naveznih okoliščin, ki jih priznava sodna praksa, navedena v točki 25 te sodbe, omogočati določitev pristojnosti sodišča, ki je objektivno najprimernejše za presojo, ali so predpostavke odgovornosti tožene stranke izpolnjene, mora biti upoštevna navezna okoliščina povezana z območjem pristojnosti sodišča, ki odloča v zadevi (glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2012 v zadevi Folien Fischer in Fofitec, C-133/11, točka 52).
- 29 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se postavljeno vprašanje ne nanaša na opredelitev kraja, v katerem je nastala škoda, temveč, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 40 sklepnih predlogov, na razlago pojma „kraj vzročnega dogodka“ v primeru, ko pravna oseba pred predložitvenim sodiščem ni tožena na podlagi svojega dejanja na območju pristojnosti tega sodišča, temveč na podlagi domnevnega dejanja nekoga drugega.
- 30 V okoliščinah, kot so opisane v predložitveni odločbi, ko je med več domnevnimi povzročitelji zatrjevane škode tožen samo eden, in sicer pred sodiščem, na katerega območju pristojnosti ni deloval, torej navezna okoliščina, ki temelji na delovanju tožene stranke, že v načelu ni podana.

- 31 V teh okoliščinah bi sodišče, ki odloča o zadevi, moralo, da bi se lahko izreklo za pristojno na podlagi člena 5(3) Uredbe št. 44/2001, utemeljiti, zakaj bi bilo kljub temu treba šteti, da je do vzročnega dogodka prišlo na območju njegove pristojnosti. To pa bi že v fazi preizkusa pristojnosti zahtevalo presojo, podobno tisti, ki se mora opraviti za vsebinski preizkus spora.
- 32 Postavljalo bi se namreč vprašanje, pod kakšnimi pogoji bi bilo v primeru, da je storilec več, pripisovanje ravnanj enega drugim dopustno, da bi bili tudi zadnjenavedeni lahko toženi pred sodiščem, na katerega območju pristojnosti so bila ta dejanja storjena. Glede na to, da v nacionalnih pravnih redih in Evropski uniji ni nobenega skupnega instituta, ki bi omogočal tako pripisovanje, bi torej sodišče, ki bi odločalo v zadevi, verjetno uporabilo nacionalno pravo.
- 33 To dokazuje dejstvo, da alternativno navezovanje na kraj škodnega dogodka, ki ga je povzročil drug, ki ga predložitveno sodišče določa v ta namen, temelji na pravilu nemškega prava s področja civilne odgovornosti, in sicer členu 830 civilnega zakonika.
- 34 Uporaba nacionalnih pravnih institutov v okviru Uredbe št. 44/2001 pa bi povzročila različne rešitve v državah članicah, tako da bi bil ogrožen cilj poenotenja kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih zadevah, ki ga uresničuje ta uredba, kakor je razvidno iz njene uvodne izjave 2 (glej po analogiji sodbo z dne 7. februarja 2013 v zadevi Refcomp, C-543/10, točka 39).
- 35 Poleg tega bi bila rešitev, pri kateri bi bila opredelitev navezne okoliščine odvisna od meril presoje iz nacionalnega materialnega prava, v nasprotju s ciljem pravne varnosti, ker bi se glede na pravo, ki se uporablja, delovanje osebe v drugi državi članici, kot tisti, kjer je sodišče, ki odloča v zadevi, za dodelitev pristojnosti na podlagi člena 5(3) Uredbe št. 44/2001 lahko opredelilo kot vzročni dogodek ali pa tudi ne. Ta rešitev namreč toženi stranki ne bi omogočala, da razumno predvideva, pred katerim sodiščem bo lahko tožena.
- 36 Poleg tega, ker bi omogočala, da bi bil domnevni povzročitelj škode na podlagi vzročnega dogodka tožen pred sodiščem države članice, na katere območju ni deloval, bi ta rešitev preseгла primere, ki jih izrecno določa navedena uredba, in bila zato v nasprotju z njeno sistematiko in cilji.
- 37 Ob tem pojasnilu je treba opozoriti, da nemožnost sodišča, na katerega območju pristojnosti domnevni storilec ni deloval, da se izreče za pristojno na podlagi kraja vzročnega dogodka, nikakor ne škoduje uporabi tako splošnih kot posebnih pravil o pristojnosti, določenih v Uredbi št. 44/2001, zlasti tistemu iz člena 5(1) te uredbe.
- 38 Povzročitelj škodnega dogodka pa je na podlagi člena 5(3) te uredbe lahko še vedno tožen pred sodiščem, na katerega območju pristojnosti je deloval oziroma, če to ni mogoče, pred sodiščem kraja njegovega stalnega prebivališča v skladu s splošnim pravilom.
- 39 Poleg tega, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 53 sklepnih predlogov, je dodelitev pristojnosti za odločanje o sporih za osebe, ki niso delovale na območju pristojnosti sodišča, ki odloča, še vedno mogoča na podlagi člena 6(1) Uredbe št. 44/2001, če so izpolnjeni pogoji, navedeni v tej določbi, zlasti obstoj koneksnosti.
- 40 Iz navedenega je razvidno, da v okoliščinah, kakršne so v postopku v glavni stvari, ko je med več domnevnimi povzročitelji zatrjevane škode tožen samo eden, in sicer pred sodiščem, na katerega območju pristojnosti ni deloval, avtonomna razlaga člena 5(3) Uredbe št. 44/2001 v skladu s cilji in njenim sistemom nasprotuje temu, da bi se štelo, da je do vzročnega dogodka prišlo na območju pristojnosti tega sodišča.

- 41 Zato je na postavljeno vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 5(3) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da ne omogoča določitve sodne pristojnosti na podlagi kraja škodnega dogodka, ki se pripisuje enemu od domnevnih povzročiteljev škode, ki ni stranka v sporu, za drugega domnevnega povzročitelja navedene škode, ki ni deloval na območju pristojnosti sodišča, ki odloča o zadevi.

Stroški

- 42 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 5(3) Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da ne omogoča določitve sodne pristojnosti na podlagi kraja škodnega dogodka, ki se pripisuje enemu od domnevnih povzročiteljev škode, ki ni stranka v sporu, za drugega domnevnega povzročitelja navedene škode, ki ni deloval na območju pristojnosti sodišča, ki odloča o zadevi.

Podpisi